

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16251/2023
21.12.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., село ..., чији је пуномоћник Стеван Карастојковић, адвокат из ..., Општина ..., против тужене Републике Србије, Влада Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6419/21 од 25.01.2023. године, у седници већа одржаној дана 21.12.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6419/21 од 25.01.2023. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 66421/20 од 01.06.2021. године, обавезана је тужена да тужили на име стицања без основа исплати износ од 915.149,02 динара са законском затезном каматом почев од 25.07.2011. године до исплате, као и да јој надокнади парничне трошкове у износу од 2.100,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Тужилца је ослобођена плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6419/21 од 25.01.2023. године, преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев наведене садржине, те је тужилца обавезана да туженој на име трошкова парничног поступка исплати износ од 24.000,00 динара и на име трошкова другостепеног поступка износ од 22.500,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила посебну ревизију, ради уједначавања судске праксе, разматрања правних питања од општег интереса или правних питања у интересу равноправности грађана и потребе новог тумачења права.

Ревизија је дозвољена по одредби члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), па је Врховни суд испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, спорно потраживање представља износ који је правноснажном пресудом од 22.03.2011. године обавезано друштвено предузеће „Прешево“, као послодавац, да тужиљи, запосленој, исплати на име накнаде зараде. Послодавац тужиље пословао је средствима у друштвеној својини. Тужиља је на основу означене правноснажне пресуде, као извршне исправе покренула извршни поступак, који је прекинут решењем Основног суда у Бујановцу И 2663/11 од 27.04.2012. године, из разлога што је решењем Привредног суда у Лесковцу од 22.11.2011. године отворен стечајни поступак над послодавцем тужиље због трајније неспособности за плаћање. Тим решењем констатовано је да не постоји правни интерес поверилаца и стечајног дужника за спровођење поступка, закључен је стечајни поступак и констатовано да имовина стечајног дужника након правноснажности решења прелази у својину Републике Србије. На основу тог решења, послодавац тужиље брисан је из Регистра привредних субјеката дана 21.03.2012. године. Извршни поступак за намирење потраживања тужиље обустављен је решењем Основног суда у Бујановцу И 2663/2011 од 23.04.2019. године.

Првостепени суд са полазиштем на наведене чињенице и одлуку Уставног суда број 71/12 од 25.07.2012. године, којом су проглашене неуставним одредбе члана 13. став 3. и чланова 150. – 154. Закона о стечају, усваја постављени тужбени захтев. У разлозима ове одлуке наводи се да је имовина послодавца тужиље прешла на основу решења стечајног суда од 22.12.2011. године на тужену државу, те тужиља због те одлуке, за коју је касније отпао законски основ, није намирила своје потраживање из радног односа. Истовремено, тужена је одговорна за спровођење правноснажне и извршне пресуде коју је тужиља исходовала према друштвеном предузећу у складу са чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те члана 1. Протокола број 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права, као и чланова 58. и 22. став 1. Устава Републике Србије.

Другостепени суд не прихвата као правилну примену материјалног права, на којој је првостепени суд засновао одлуку. Ово из разлога што нису узете у обзир одредбе чланова 61. и 62. Закона о Уставном суду, по којима предлог за измену коначног или правноснажног појединачног акта донетог на основу закона или другог општег акта за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом може да се поднесе у року од шест месеци од дана објављивања одлуке, ако достављања појединачног акта до подношења предлога или иницијативе за покретање поступка није протекло више од две године; а за случај утврђења да се изменом појединачног акта не могу отклонити последице настале услед примене општег акта за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, Уставни суд може одредити да се ове последице отклоне повраћајем у пређашње стање, накнадом штете или на други начин. У конкретном случају, одлука Уставног суда којом су као неуставне касиране одредбе члана 13. став 3. и чланова 150. – 154. Закона о стечају, на основу којих је донето спорно решење Привредног суда, ступила је на снагу дана 25.07.2012. године, након правноснажности решења стечајног суда која је наступила

дана 21.02.2012. године. Ретроактивно дејство касаторне одлуке Уставног суда могло је бити признато само изузетно, под условима који су предвиђени законом и у поступку прописаном Законом о Уставном суду, који мора бити поштован од стране редовних судова. Тужила је пропустила да поднесе захтев Привредном суду у Лесковцу за измену одлуке од 22.12.2011. године, па је стога неоснован њен захтев за отклањање штетних последица примене касираног општег акта у виду обавезивања тужене на исплату износа доспелих потраживања према друштвеном предузећу. Осим тога, другостепени суд налази да тужена држава нема обавезу накнаде штете ни у смислу одредбе члана 58. став 1. Устава Републике Србије због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, пошто је пре решења Привредног суда у Лесковцу од 22.12.2011. године спроведен претходни стечајни поступак у коме су позивани повериоци и дужници да пријаве своја потраживања. Тужила није пријавила своја потраживања у стечајном поступку, за шта је постојао законски основ, што за њу није представљао прекомерни, односно појединачни терет, па као запослена нема право да јој се досуди износ по спорном основу.

По становишту Врховног суда, правилно је другостепени суд одлучио када је постављени тужбени захтев одбио као неоснован.

Одлуком Уставног суда која је објављена у „Службеном гласнику РС“ бр. 71/2012 од 25.07.2012. године утврђено је да одредба члана 13. став 3. у делу који гласи „ако по покрићу насталих трошкова преостану средства, та средства се уплаћују у буџет Републике Србије“ и одредбе чланова 150. – 154. Закона о стечају („Службени гласник РС“ бр. 104/09) нису у сагласности са Уставом. Из образложења ове одлуке произилази да је разлог њеног доношења тај што странкама у поступку стечаја није омогућено право расправљања, односно што се омогућава „прелажење“ имовине стечајног дужника у својину државе, при чему држава не одговара за обавезе стечајног дужника, али може ступити на место стечајног дужника у парници која се води по његовој тужби за наплату потраживања или ствари, а да није испуњен ни један уставни услов за одузимање имовине предвиђен одредбама члана 58. Устава.

Чињенично је утврђено да је прекид извршног поступка за намирење потраживања тужиле према послодавцу одређен 27.04.2012. године и да је тај поступак обустављен решењем суда од 23.04.2019. године, на основу одредби чланова 76. став 1. тачка 3. и став 5. Закона о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“ бр. 31/2011).

По наводима ревизије, извршни поступак трајао је седам година и шест месеци, за које време тужила није намирила своје потраживање, па је становиште тужиле да је обавеза прешла на државу у складу са пресудама Качапор и др. против Србије (представка број 2269/06), Николић – Крстић против Србије (представка број 54195/07), Маринковић против Србије (представка број 5353/11), Крндија и др. против Србије (представка број 30723/09) и Кнежевић и др. против Србије (представка број 54787/16).

Изнето становиште у ревизији Врховни суд не може прихватити. Наиме, Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“ бр. 31/11 ... 109/2013), који је важио у време вођења извршног поступка, прописивао је да се извршење одређује и спроводи на предлог и у корист лица које у извршној исправи није означено као извршни поверилац, ако докаже јавном или у складу са законом овереном исправом да је

потраживање на њега пренето, или да је на њега на други начин прешло пре или у току поступка, а ако није могуће, пренос или прелаз потраживања доказује се правноснажном, односно коначном одлуком донетом у парничном, прекршајном или управном поступку (члан 23. став 1.); да се одредбе става 1. сходно примењују у случају извршења против лица које у извршној исправи није означено као дужник (члан 23. став 2.).

Тужила није пружила податке да је тражила наставак прекинутог поступка извршења према Републици Србији, а на основу решења Привредног суда у Лесковцу Ст 359/2011 од 22.12.2011. године, на основу ког је извршено брисање послодавца тужиле из Регистра привредних друштава. Тужила није тражила ни да се утврди повреда права на суђење у разумном року у поступку извршења који је по наводима ревизије трајао 7 година и 6 месеци, већ је извршни поступак обустављен дана 23.04.2019. године из разлога што је извршни дужник убрисан из регистра, а нема правног следбеника.

По Закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018. године, Република одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа, која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Пошто тужила у конкретном случају није иницирала поступак за утврђење повреде права на суђење у разумном року у поступку извршења који је трајао преко седам година, а тај поступак је обустављен 2019. године из разлога што извршни дужник нема правног следбеника, нема одговорности тужене Републике Србије за спорну штету.

Правилно је одлучено и о парничним трошковима, на основу одредби чланова 165. став 2, 153. став 1. и 153. ЗПП.

Из изнетих разлога, на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез,с.р.**

**За тачност отправка
заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**